



MARCEL

## Kijkduin

Ik zit in de trein naar Nijmegen, over twee uur doet de nieuwe leider Kijkduin aan om er de plaatselijke bevolking 'een hart onder de riem te steken', lees: verder op te hitsen. Een deel van mij weet heus wel dat het NH Atlantic Hotel er morgen nog even vervallen bij ligt als vandaag. Noem het vertrouwen in 'de Nederlander'. Misschien dat Geert Wilders behalve olie voor op het vuur ook sussende woorden meeneemt en zegt hij tegen zijn stemvee dat ze rustig moeten blijven omdat alles snel beter wordt. De geest die hij in de fles blaast is waarschijnlijk afdoende voor een afschrikwekkend effect, want de nieuwe sfeer in dit land zal zich heus wel rondspreken onder 'de gelukzoekers'.

„Nederland, daar beter niet heen gaan”, zullen ze tegen elkaar zeggen.

Waar slaap je liever?

In de vrieskou op het gras van Ter Apel?

In een door stemvee omsingeld NH Hotel in Kijkduin?

De vraag stellen is hem beantwoorden, de rating van gast-vrij Nederland daalt snel. Geert Wilders hoeft niet eens nieuw beleid uit te rollen, zijn aangekondigde aanwezigheid en de verkiezingsuitslag zijn al voldoende om de instroom te stoppen.

'Ome Roon' - de koosnaam voor Ronald Plasterk, oud-PvdA-minister, nutty professor en columnist bij *De Telegraaf* - mag dan bij alle partijen met de milde Wilders leuren, buiten wordt de druk opgevoerd. De geesten, voor zover in de scheldels aanwezig, zijn er klaar voor om eerst aan zichzelf te denken. Liever geen vluchtelingen in een aftands hotel buiten de bebouwde kom.

Misschien dat Wilders behalve olie voor op het vuur ook sussende woorden meeneemt

Fijn dat Geert Wilders ze eraan komt herinneren dat hij er is voor de lokale bevolking, en anders zijn er ook nog de lokale politici van Hart voor Den Haag en PVV. De mensen in Kijkduin hoeven alleen nog maar even te schreeuwen op de informatieavond, maar dat kun je met een gerust hart aan ze overlaten. Wat er vanavond ook gebeurt, de uitkomst staat vast: Kijkduin blijft Nederlands.

Kijkduin, wij gingen er vroeger weleens logeren in het huis van ome Henk en tante Margo. Ik zie ons nog lopen over het schelpenpad naar zee, zwaaiend met onze nieuwe scheppen. Toen we er bijna waren sloeg mijn zus me met haar schep een gat in het achterhoofd. Dat had niemand zien aankomen terwijl we heus wel wisten hoe onhandig ze was. We hadden haar nooit iets scherp moeten geven.

Marcel van Roosmalen schrijft op deze plek een wisselcolumn met Ellen Deckwitz.

## Zo leest u de NRC waardering

●●●●● buitengewoon  
 ●●●●○ zeer goed  
 ●●●○○ goed  
 ●●○○○ matig  
 ●○○○○ zwak

## ONGEHOORD NEDERLAND

## Voorlopig hoeft omroep ON zich geen zorgen te maken

Staatssecretaris Uslu volgt de onderbouwing van het verzoek om Ongehoord Nederland uit het bestel te zetten niet. Wat betekent dit voor ON en de NPO?

Door onze redacteur  
Bart Hinke

**AMSTERDAM.** Kan het herhaaldelijk schenden van de journalistieke afspraken binnen de NPO basis zijn voor verwijdering uit het publieke bestel? Nee, bleek maandagmiddag, toen het verzoek van de NPO om de erkenning van Ongehoord Nederland in te trekken werd afgewezen door demissionair staatssecretaris Gunay Uslu (D66, Media). Het betreft een voorgenomen besluit.

De NPO heeft altijd creatief moeten zijn in de zoektocht naar een onderbouwing om de rechts-radicale omroep ON binnen de Mediawet te kunnen aanpakken op journalistiek ondermaats uitzendingen. De sleutel werd gevonden door het overtreden van de journalistieke code van de publieke omroep te bestraffen. Daarin staan de normen en regels die journalistieke redacties binnen de publieke omroep geacht worden te volgen, zoals regels over wederhoor en betrouwbaarheid.

De overtredingen van die codeword vervolgen door de NPO gezien als „gebrek aan bereidheid tot samenwerking bij de landelijke publieke mediaopdracht”, om zo tot sancties over te kunnen gaan. De adviescommissie van de publieke omroep, die het bezwaar van Ongehoord Nederland tegen deze sancties heeft beoordeeld, vond dat de NPO dat kon doen.

Maar de staatssecretaris, die nog minder dan het NPO-bestuur de schijn wil wekken zich te bemoeien met de inhoud van de journalistieke producties van de omroepen, blijkt deze

vondst niet te volgen. Ze stelt dat een andere klacht van de NPO wel gegrond is, over onder meer publieke en ongefundeerde uitingen over ombudsman Margo Smit en NPO-bestuursvoorzitter Frederieke Leeftang. Die tonen aan dat ON „op momenten” niet constructief bezig is. Maar dat is niet zwaarwiegend genoeg voor een „verstrekend besluit” als het intrekken van de erkenning. Een dergelijk verzoek was nog nooit eerder gedaan in de geschiedenis van de publieke omroep.

Volgens Uslu speelde de verkiezingsoverwinning van de PVV, aan wier politici Ongehoord Nederland vaak een podium biedt, geen rol. Voor het advies zijn de afgelopen maanden gesprekken gevoerd tussen ambtenaren en betrokkenen.

De verkiezingsoverwinning van de PVV speelde volgens Uslu geen rol bij haar besluit

Dit betekent dat de omroep van oud-orlogsverslaggever Arnold Karskens zich de rest van deze concessieperiode (tot 2027) geen zorgen hoeft te maken over het kunnen verspreiden van zijn 'geluid'. Oordelen van de ombudsman kunnen hoogstens tot nieuwe sancties leiden, maar dat die nog omgezet worden in een succesvol verzoek tot een roeyment lijkt uitgesloten. Hoewel een andere staatssecretaris of minister van Media in theorie anders zou kunnen oordelen, is er in dit onontgonnen domein rond het al of niet intrekken van een erkenning nu een precedent geschapen. De NPO kan het weer proberen als er minimaal twee sancties in één jaar zijn uitgedeeld, zo staat in de Mediawet.

Uslu wijst nadrukkelijk op de rol van het Commissariaat van de Media (CvdM). Het is in haar uitleg voorbe-

houden aan deze mediawaakbond om toezicht te houden op journalistieke kwaliteitseisen als het gaat om bestuurlijke sancties.

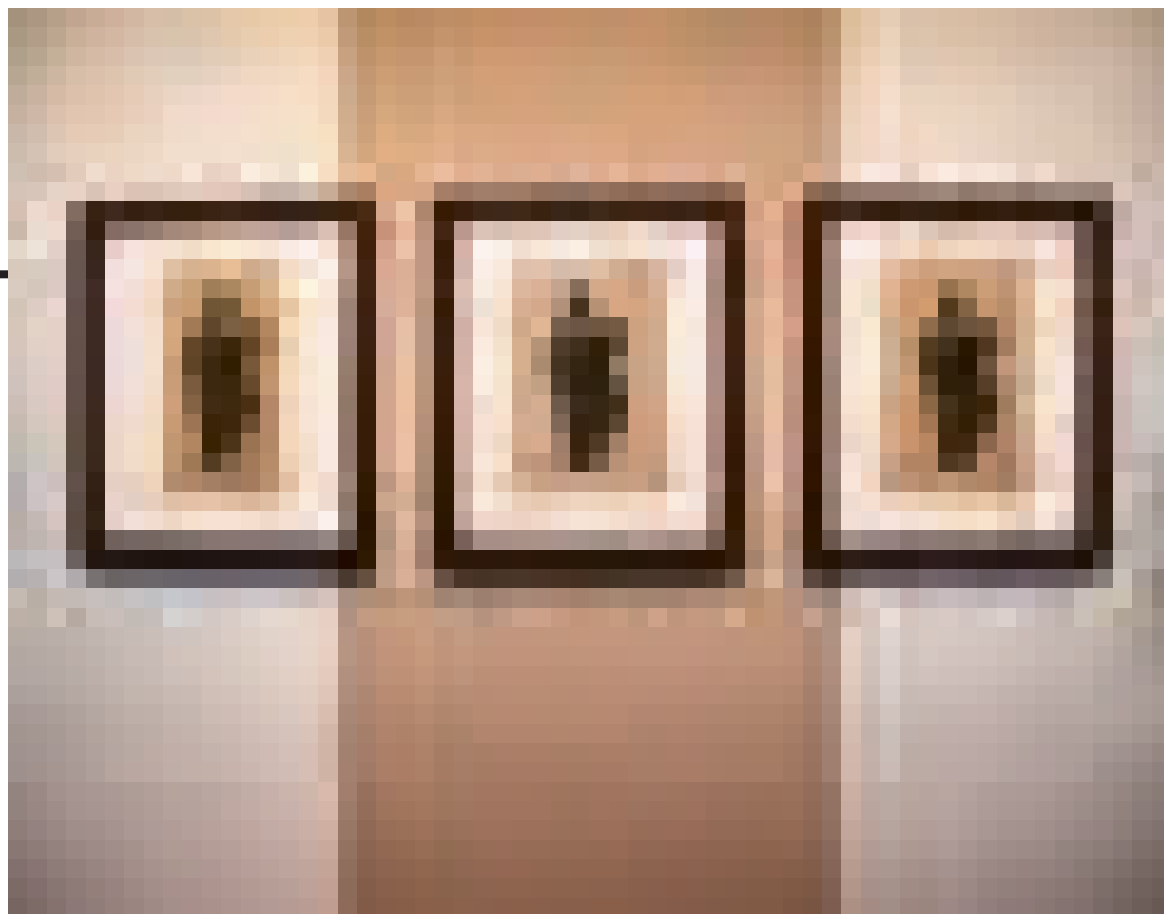
ON kreeg op basis van uitzendingen van het programma Ongehoord Nieuws in het eerste jaar drie sancties. Twee volgden direct op twee kritische rapporten van de ombudsman. Tussendoor kreeg ON nog één tik op de vingers wegens de opstelling in overleggrema en om anti-NPO uitingen. Na de derde sanctie, afgelopen april, schakelde de NPO door met een verzoek om de erkenning in te trekken.

Karskens heeft altijd verkondigd dat er twee miljoen mensen in potentie aangesproken worden door het 'ongehoorde'-geluid. In de kijkcijfers van de middaguitzendingen zit echter geen opwaartse ontwikkeling: Ongehoord Nieuws, het enige tv-programma, blijft steken op zo'n 130.000 tot 140.000 kijkers.

Karskens noemde Uslu maandag in een reactie „een wijze vrouw”. De NPO en de aangesloten omroepen hebben ondertussen van een mogelijk 'centrum-rechts' regeerakkoord een substantiële budgetkorting te vrezzen. De PVV wil er zelfs helemaal mee stoppen.

De hevige weerzin in Hilversum tegen ON van vorig jaar lijkt inmiddels geluwd. Uit een feitenrelaas dat is bijgevoegd bij de beslissing van Uslu blijkt dat de overige omroepen momenteel geen problemen meer ervaren in de omgang met ON. Dat komt vooral omdat het 'genreoverleg Journalistiek' zonder Karskens plaatsvindt. Hij wordt op een later moment ingelicht over wat er is besproken. Dat vindt de staatssecretaris een „sub-optimale” oplossing, maar wel een oplossing.

Het museum kon zo snel de koop-som van ruim twee ton niet ophoesten. Maar de particuliere koper die de derde litho op de veiling kocht, maakt de completering van het lithotriplek nu mogelijk. Want de koper, Monique



De drie prenten van Van Goghs litho 'Koffiedrinkende oude man' zijn vanaf woensdag te zien in het Van Gogh Museum.

## Drie litho's Van Gogh voor het eerst samen in het museum

## LITHOGRAFIE

Door toedoen van een gulle museummedewerker toont het Van Gogh Museum in Amsterdam nu alle drie de litho's van de 'Koffiedrinkende oude man'.

Door onze redacteur  
Paul Steenhuis

**AMSTERDAM.** De zeldzame, complete serie van drie litho's (steendrukken) van de *Koffiedrinkende oude man* die Vincent van Gogh in 1882 maakte, is vanaf woensdag 29 november voor het eerst samen in het Van Gogh Museum te zien. Het museum had al twee afdrucken: de derde was ruim een halve eeuw zoek, en werd dit voorjaar ontdekt door kunsthandelaar Chris Uhlenbeck en in Leiden geveild.

Het museum kon zo snel de koop-som van ruim twee ton niet ophoesten. Maar de particuliere koper die de derde litho op de veiling kocht, maakt de completering van het lithotriplek nu mogelijk. Want de koper, Monique

Hageman, die sinds 1986 als onderzoeksassistent bij het Van Gogh Museum werkt, heeft de litho in bruikleen gegeven, en is van zins het na haar overlijden aan het museum te schenken.

Van Gogh, vooral bekend als schilder, maakte in zijn leven maar negen lithodruk-series: acht, waaronder de *Koffiedrinkende oude man*, in Den Haag. Hij wilde van zijn lithodrukken een idealistisch kunst-voor-het-volk-project maken, betaalbare kunst in oplage. Maar het 'volksgrafiek'-experiment kwam niet echt van de grond. De litho-oplages bleven laag. Van de *Koffiedrinkende oude man* maakte Van Gogh drie afdrucken, waarvan hij er twee cadeau deed aan kunstenaarsvrienden. Zoals het in Leiden opgedoken exemplaar, dat hij de schonk aan de schilder Anton van Rappard.

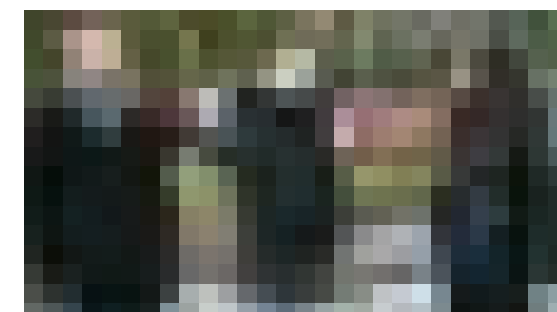
## Favoriet model

De lithoserie de *Koffiedrinkende oude man* is om drie redenen bijzonder. Ten eerste bewerkte Van Gogh elk van de drie litho's nog apart met de hand. Hij corrigeerde delen waarmee hij niet tevreden was. De drie litho's ge-

ven zo samen „een uniek kijkje in Van Goghs artistieke proces”, aldus het museum, dat ook de ontwerpschetsen bezit.

Ten tweede is de oude man op de litho's een van Van Goghs favoriete modellen uit zijn Haagse periode. Het gaat om Adrianus Jacobus Zuyderland, oorlogsveteraan van 71 uit een Haags armenhuis. Van Gogh tekende hem vaak, onder meer met een zuidwester op als visser. En hij baseerde ook zijn schilderij *Op de drempel van de eeuwigheid*, nu in het Kröller-Müller, op diens gestalte. Zuyderlands doorleefde gelaat met „zijn witten baard & ouderwetschen, ouden hoogen hoed” beviel Van Gogh enorm, zoals hij zijn broer Theo schreef.

En dan is de lithoserie ook nog een markant voorbeeld van zijn interesse in grafiek, waarover hij in 1883 schreef: „Het drukken heb ik altijd een mirakel gevonden, een dergelijk mirakel als het tot eenaar worden van een korrel graan. Een alledaagsch mirakel - juist omdat het alledaagsch is te grooter, men zaait één tekening op den steen of in de etsplaat en men oogst er eene menigte van.”



Sahar Meradji (rechts) met Jan en Femke van Identitair Verzet in Eigen Volk Eerst.

## Tegengas ontbreekt in Eigen volk eerst

Sahar Meradji had geen beter moment kunnen uitkiezen voor haar documentairereeks *Eigen Volk Eerst* zo vlak na de verkiezingsoverwinning van de PVV. Voor de vierdelige reeks volgde de documentairemaker voor PowNed diverse rechts-extremisten. Althans, zo noemt de geheime dienst ze. Zelf vinden de activisten helemaal niet dat ze extremistisch of racistisch zijn. Ze zijn in eigen ogen nationalist met normale ideeën, ze komen op voor Nederland.

Meradji vertoef bij een activistenechtpaar van Identitair Verzet, een groep die onder meer een islamitische school bezette. De echtgenoot heeft een forse baard en runentekens getatoeëerd op zijn opgeschoren hoofd. Hij ziet er gevaarlijk uit, vertelt trots dat hij Marokkaanse straitschiffies heeft mishandeld. De blonde echtgenote komt sympathieker over. Interessant is de scène waarin ze ontken racist te zijn, vervolgens op haar telefoon de definitie ervan opzocht en dan verbaasd constateert: „Ik ben wel racist, oeps!”

Verder volgt de documentaire Iem al Biyati, voorzitter van de Forumjongeren (JFVD), een interessante politica waar vermoedelijk nog meer van gaan horen. We zien hoe ze moeiteloos een groep tigerende jongemannen drilt op trainingskamp. Ook leidt ze de verstering van een voorleesuurte van twee *dragqueens*. Ze drukt zich genuanceerd uit, beetje vaag, zij is de enige van de geïnterviewden die niet tekeergaat tegen migranten. Nadrukkelijk verwerpt ze geweld. Vreemde-lingenhaat is de partij vreemd, zegt ze.

Jong Forum vertegenwoordigt in deze reeks de spirituele kant van het rechts-extremisme. Het lijkt hier een zweefbeweging die streeft naar zelfverbetering, om samen te bouwen aan een nieuwe wereld. Het gaat om het gevoel. Door dat spirituele aspect doet JFVD denken aan de fascistische bewegingen van weleer. Iem al Biyati zat ook in de vergelijkbare reeks *Rutger en de Nationalisten*, maar daar kregen de geportretteerden wat meer tegengas. Van Rutger Castricum nota bene.

Hoewel *Eigen volk eerst* een fascinerend beeld geeft van de rechts-extremistische beweging in Nederland, is er iets grondig mis aan deze reeks. In de disclaimer staat dat Meradji het rechts-extremistische geluid „erlijk en ongefilterd” wil laten horen. Dat blijkt een slecht idee. Vier afleveringen lang moest ik luisteren naar onweersproken tirades tegen moslims en vluchtelingen die Nederland te gronde zouden richten. Van „roversbende” tot „rassenoorlog” - ik werd er misselijk van. En ik werd er niets wijzer van.

Waarom heeft ze de activisten niet kritisch bevraagd? Waarom heeft ze niet de feiten over migratie en racisme ernaast gezet? Of bijvoorbeeld de uitleg van een deskundige over dit gedachtegoed? Ze brengt het rechts-extremisme niet alleen ongefilterd maar ook met nauwelijks context en duiding. Het zou zomaar kunnen dat veel PowNed-kijkers denken: eigenlijk best redelijk wat die vriendelijke mensen zeggen.

Meradji wil vooral laten zien dat rechts-extremisten gewone mensen zijn, vol goede bedoelingen. Mensen zoals u en ik. Hier heeft ze trouwens ook niet goed haar huiswerk gedaan. Ze vermeldt niet dat Iem al Biyati in een van de gelekte appgroepen zat waarin Forumleden toch wat fascistischer bleken te zijn dan ze zich voordeden. De groepsafbeelding was een naziplaatje. Iem al Biyati vond nul procent moslims „het meest wenselijke” voor Nederland. Ze deelde een liedje dat verwees naar een extreemrechtse terreuraanslag. Grapje natuurlijk. Leuke meid.

Haat is natuurlijk niet goed, besluit de documentairemaker, maar we moeten de angst en onvrede van deze mensen serieus nemen. Waarom eigenlijk? Angst voor migranten is op waanbeelden gebaseerd, waarom zou je daar serieus naar luisteren? Ik zou juist die haat wat serieuzer nemen.

Wilfred Takken vervangt deze week Rinskje Koelewijn.